

Identifying the Challenges of Art Education in the Education System: A Synthesis Study

Hajar Amiri*, Meimanat Abedini Baltrok**, Mohsen Hajitabar Firuzjaei***

* Master's student, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran. amirilandi7874@gmail.com

** Associate Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran. (Corresponding author): m.abedin@umz.ac.ir.

*** Associate Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran): hajitabar62@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Article

Key words: Ratio and Proportion, Mathematical Word Problems, End of Elementary School, Task-Based Interview

Article history:
Received : 16 July 2025

Accepted : 01 September 2025

Abstract

The aim of the present study was to identify the challenges of art education in the education system. The research approach was qualitative and the method used was synthesis research. The target population included domestic and foreign sources available in the field of art education challenges. In order to access articles and research related to Persian and English keywords including art, problems of art education in education, art education, challenges of art education, obstacles to art education, problems of art education, various domestic electronic resources were indexed and electronic resources abroad were tried to extract the latest resources related to the present study. Accordingly, 95 existing sources were identified and reviewed in the period 2013 to 2025. The collection tool was a checklist and the transferability criterion and audit trail were used to validate the studies in this section. Finally, based on the content analysis; 55 basic themes, 4 first organizing themes with the titles of goals, content, strategy, and evaluation, and 11 second organizing themes with the titles of goal formulation, goal implementation, content formulation, implementation of the formulated content, time, space, teacher, student, tools and facilities, evaluation goals, and evaluation implementation, and an overarching theme titled challenges of art education were extracted.

Cite this Article:

Amiri, Hajar, Abedini Beltrak, Maymant and Hajitabar Firuzjaei, Mohsen. (1404). Identifying the challenges of art education in the education system: A synthesis study. (e233602). Theory and Practice in Curriculum, (13)25: 241-268; e233602 doi: 10.22034/cstp.2025.547618.1105

© 2016 by Iranian Curriculum Association Press Publisher:
Iranian Curriculum Association Press

Extended Abstract

Objective: This study aims to identify and synthesize the challenges of art education within formal education systems, with a particular focus on the Iranian context, through a systematic review of relevant literature.

Materials and Methods: Employing a qualitative research approach, this study utilized the synthesis research method based on the Arksey and O'Malley (2005) framework. The target population consisted of domestic and international sources (2013-2025) addressing challenges in art education. A systematic search was conducted using Persian keywords ("تربیت هنری"، "چالش‌های تربیت هنری"، "نگارخانه"، "مشکلات آموزش هنر") and English keywords ("Art", "Art Education", "Challenges of Art Education", "Problems of Art Education in Schools") across multiple electronic databases, including SID, Magiran, Irandoc, Noormags, and Google Scholar. Out of the identified sources, 95 studies meeting the inclusion criteria (relevance, accessibility) were selected for in-depth analysis. A checklist was used for data extraction. To ensure validity, the criteria of transferability and an audit trail were employed. Content validity (CVR = 0.84) and inter-rater reliability (agreement = 0.98) were also calculated.

Results: The thematic analysis of the synthesized studies led to the extraction of 55 basic themes, 4 first-level organizing themes (Goals, Content, Strategy, Evaluation), 11 second-level organizing themes, and one overarching theme titled "Challenges of Art Education." The first-level organizing themes and their corresponding second-level themes are as follows:

1. **Goals:** (a) Formulation of Goals, (b) Implementation of Goals.
2. **Content:** (a) Content Formulation, (b) Implementation of Formulated Content.
3. **Strategy (Teaching-Learning):** (a) Time, (b) Space, (c) Teacher, (d) Student, (e) Tools and Facilities.
4. **Evaluation:** (a) Evaluation Objectives, (b) Implementation of Evaluation.

Key challenges identified under these themes include: overly idealistic, ideological, and vague educational goals; misalignment of content with students' age, understanding, and individual differences; outdated and non-innovative curricula; insufficient allocated instructional time and occasional elimination of art classes; inadequate and unsuitable physical spaces (e.g., lack of workshops, studios, exhibition areas); a severe shortage of specialized art teachers and insufficient in-service training; low motivation and lack of confidence among both teachers and students; a critical shortage of artistic tools, materials, and financial resources; the dominance of quantitative over qualitative assessment; lack of scientific criteria and standardized tools for evaluating artistic development and teaching approaches; and minimal use of qualitative assessment methods (e.g., portfolios, observation, self-assessment).

Discussion and Conclusion: Art, as a fundamental aspect of human civilization, plays a vital role in fostering creativity, critical thinking, aesthetic sensibility, and social-emotional skills. The elementary period is particularly crucial for shaping these capacities. However, the findings of this synthesis reveal that art education, especially within the Iranian system, faces deep-rooted and multidimensional challenges that extend beyond mere resource limitations. These challenges are systemic, embedded in the overarching attitudes, policies, and curriculum structures that undervalue the role of art in holistic education.

The challenges are interconnected: ambiguous goals lead to irrelevant content; a lack of specialized teachers results in repetitive, imitative teaching strategies; inadequate time and space stifle practical

engagement; and inappropriate evaluation methods fail to capture the process of artistic growth. This creates a cycle where art education is perceived as marginal, supplementary, or merely decorative, rather than as an essential component of students' intellectual and personal development. Notably, the neglect of specific art forms such as music, calligraphy, and art criticism in curricular goals reflects a reductionist view that severely limits the educational potential of the arts.

The study concludes that reforming art education requires a fundamental paradigm shift at the policy and philosophical levels. It is not enough to address symptoms (e.g., providing more supplies); the core issue lies in recognizing and integrating art education as an indispensable pillar of general education. This necessitates a coherent revision of national curricula, investment in teacher education and professional development, redesign of learning environments, and the adoption of process-oriented, qualitative evaluation frameworks that align with the intrinsic nature of artistic learning.

Limitations and Suggestions: As a synthesis study, this research is limited by its reliance on published literature within a specific timeframe, potentially overlooking unpublished works like theses. Generalizing findings to all educational systems should be done cautiously. Based on the results, practical recommendations are offered: The Textbook Development Office and the Elementary Education Deputy of the Ministry of Education should revise and clarify goals and develop age-appropriate, needs-based art curricula. The School Renovation Organization, in collaboration with the Ministry and cultural institutions, must address infrastructural deficiencies. The Ministry, along with media organizations like IRIB, should launch public awareness campaigns to elevate the status of art in society and education. For future research, conducting comparative studies between different educational systems and undertaking focused synthesis research on specific sub-areas (e.g., art assessment methods, art teacher training) is recommended to further clarify cultural dimensions and identify targeted solutions.

Keywords: Art, Art Education, Challenges of Art Education, Education System, Synthesis Research.

شناسایی چالش‌های تربیت هنری در سیستم آموزش و پرورش: یک مطالعه سنتز پژوهی

هاجر امیری^{*}، میمنت عابدینی بلترک^{**}، محسن حاجی تبار فیروزجائی^{***}

^{*} دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

amirilandi7874@gmail.com

^{**} دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران. (نویسنده مسئول): m.abedin@umz.ac.ir

^{***} دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران: hajitabar62@gmail.com

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف پژوهش حاضر با هدف شناسایی چالش‌های تربیت هنری در سیستم آموزش و پرورش انجام شد رویکرد پژوهش، کیفی و روش مورد استفاده، سنتز پژوهی بود. جامعه-هدف شامل منابع داخلی و خارجی موجود در حوزه چالش‌های تربیت هنری بود. جهت دستیابی به مقالات و پژوهش‌های مرتبط با کلیدواژه‌های فارسی و انگلیسی شامل هنر، مشکلات آموزش هنر در آموزش و پرورش، تربیت هنری، چالش‌های تربیت هنری، موانع تربیت هنری، مشکلات تربیت هنری، در منابع الکترونیکی متعدد داخلی نمایه شده و منابع الکترونیکی در خارج از کشور سعی شد جدیدترین منابع در ارتباط با پژوهش حاضر استخراج شود. بر این اساس ۹۵ منبع موجود در بازه زمانی ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۵ شناسایی و بررسی شد. ابزار گردآوری چک‌لیست بود و برای اعتبارسنجی مطالعات این بخش از معیار انتقال‌پذیری و مسیر ممیزی بهره برده شد. در نهایت بر اساس تحلیل مضمون؛ ۵۵ مضمون پایه، ۴ مضمون سازمان دهنده اول با عناوین اهداف، محتوا، راهبرد و ارزشیابی و ۱۱ مضمون سازمان دهنده دوم با عناوین تدوین اهداف، اجرای اهداف، تدوین محتوا، اجرای محتوای تدوین شده، زمان، فضا، معلم، دانش‌آموز، ابزار و امکانات، اهداف ارزشیابی و اجرای ارزشیابی و یک مضمون فراگیر با عنوان چالش‌های تربیت هنری استخراج گردید.

نوع مقاله:

علمی-پژوهشی

واژگان کلیدی:

هنر، تربیت هنری،

چالش‌های تربیت هنری،

سیستم آموزش و

پرورش

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۱۰

استناد به این مقاله:

امیری، هاجر، عابدینی بلترک، میمنت و حاجی تبار فیروزجائی، محسن. (۱۴۰۴). شناسایی چالش‌های تربیت هنری در سیستم آموزش و پرورش: یک مطالعه سنتز پژوهی. (e233602). نظریه و عمل در برنامه درسی، ۲۵(۱۳): ۲۴۱-۲۶۸. doi: 10.22034/cstp.2025.547618.1105

© انجمن مطالعات برنامه درسی ایران

ناشر: انجمن مطالعات برنامه درسی ایران

مقدمه

یکی از مسئولیت‌های آموزش و پرورش در هر جامعه‌ای، فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای رشد و شکوفایی ظرفیت‌ها و استعدادهاى افراد است (هيسا^۱ و جاکوپاچ^۲، ۲۰۲۴). با توجه به تفاوت‌های فردی فراگیران از یک‌سو و همچنین ضرورت استفاده از بیشترین قابلیت یادگیری آن‌ها در مدارس از سوی دیگر، مستلزم طراحی برنامه‌ها و راهبردهای آموزشی است که بخش زیادی از آن در محتوای درسی گنجانده شده است و بخش دیگر آن که در جریان رشد دانش‌آموزان و همچنین در شکوفایی استعدادهاى آن‌ها نقش دارد و نادیده گرفته شده است که یکی از موارد مهم، هنر و کارکردهای آن است (عابدینی بلترک و رضایی زارچی، ۱۴۰۰). نقش و جایگاه هنر، ضرورت توجه به تربیت هنری را پیشاپیش آشکار می‌سازد (تیرل^۳، ۲۰۲۵). تربیت هنری به‌عنوان بستری برای رشد خلاقیت، مهارت‌های حل مسأله و تقویت اعتماد به نفس دانش‌آموزان شناخته می‌شود که در این بستر، فرایندهای شناختی و عاطفی به‌گونه‌ای شکل می‌گیرند که مهارت‌های زندگی (ستیاوان و دوپو^۴، ۲۰۲۰) و توانمندی‌های فردی و اجتماعی دانش‌آموزان (ژانگ^۵، ۲۰۲۵) تقویت و به‌عنوان ابزاری کارآمد در توسعه سلامت روان تلقی می‌گردد (یونسکو، ۲۰۲۴). از دیدگاه دیویی؛ تربیت هنری می‌تواند ظرفیت‌های متنوع ذهنی و همچنین در بازنمایی حقایق و معانی درک شده را کنار زند و نظام بی‌روح و سرد آموزش و پرورش جان بخشد و نشاطی به آن دهد (اوضاعی، مهرمحمدی و غلام پور، ۱۴۰۰). در این راستا؛ یکی از دغدغه‌های اصلی آیزنر، نادیده گرفتن ارزش هنر در سیستم آموزشی مدارس بود. او بر این باور بود که محیط، تأثیر عمیقی بر شکل‌گیری نگرش‌های هنری دارد و آموزش هنر نقش حیاتی در رشد کودکان ایفا می‌کند. او مفهوم "سازمان‌دهی هنری و زیبایی" را مطرح کرد که نوعی از خلاقیت است که در آن لزوماً چیز جدیدی خلق نمی‌شود، بلکه با استفاده از عناصر موجود، اثری زیبا، پویا و رضایت‌بخش تولید می‌شود (ون میرکرک^۶، ۲۰۲۳). همچنین معتقد بود برنامه‌های آموزشی که صرفاً مواد هنری را در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهند، بدون ساختار مناسب و اهداف مشخص، نمی‌توانند به پرورش خلاقیت واقعی آن‌ها منجر شوند. او معتقد بود که مشکل اصلی در جدی نگرفتن نقش هنر؛ نه کمبود امکانات یا منابع، بلکه نوع نگاه مدیران و سیاست‌گذاران آموزشی به هنر و جایگاه آن در برنامه‌درسی است (کیم و پارک^۸، ۲۰۲۲).

با توجه به جایگاه و اهمیت تربیت هنری در ابعاد مختلف زندگی (کو^۹ و همکاران، ۲۰۲۴؛ اوزدمیر^{۱۰}، ۲۰۲۱؛ سودائی، ۱۴۰۲)، متأسفانه، تربیت هنری در سیستم آموزش و پرورش ایران به‌عنوان یکی از جنبه‌های مهم و تأثیرگذار در شکل‌دهی به شخصیت و توانمندی‌های فردی دانش‌آموزان، با مشکلات و موانع مختلفی مواجه است و به نظر می‌رسد با نادیده گرفته شدن هنر در برخی دوره‌های تحصیلی (می‌توان به‌عنوان برنامه‌درسی محذوف تلقی نمود)، این مسأله شدت یافته است. این چالش‌ها نه تنها شامل

¹ Hysa

² Jakupa

³ Tyrrell

⁴ Setyawan & Dopo

⁵ Zhang

⁶ UNESCO

⁷ Van merrkerk

⁸ Kim & Park

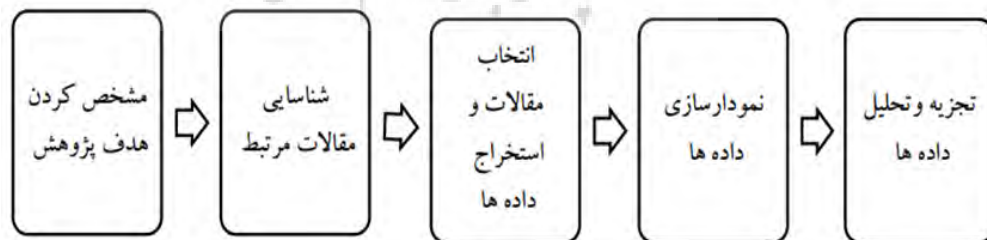
⁹ Kuo

¹⁰ Özdemir

محدودیت‌های منابع و تجهیزات در مدارس است، بلکه به پیچیدگی‌های فرهنگی و اجتماعی نیز مربوط می‌شود که تأثیرات آن به‌ویژه در جامعه‌ای که هنوز به‌طور کامل به ارزش‌های هنری و خلاقانه در تربیت کودک و نوجوان توجه نمی‌کند، مشهود است. باوجود تأکید فراوان بر نقش کلیدی تربیت هنری در رشد خلاقیت، تفکر انتقادی و مهارت‌های اجتماعی، سیستم آموزش و پرورش ایران هنوز نتوانسته است شرایط مناسبی برای تحقق این اهداف فراهم آورد. چالش‌هایی مانند کمبود معلمان متخصص، نبود منابع آموزشی کارآمد، نگاه سطحی به درس هنر و جایگاه پایین آن در نظام ارزشیابی تحصیلی، موجب شده‌اند که تربیت هنری نتواند نقش واقعی خود را ایفا کند. این چالش‌ها نه صرفاً موانع اجرایی، بلکه نشانه‌هایی از کم‌توجهی به ظرفیت‌های بنیادین هنر در فرآیند تربیت هستند. در واقع، هر یک از این موانع، زنگ هشدار است که ضرورت بازنگری در سیاست‌گذاری‌های آموزشی را گوشزد می‌کند. به‌همین دلیل پرداختن به این چالش‌ها، نه تنها بهبود وضعیت تربیت هنری را هدف قرار می‌دهد، بلکه در ابعاد وسیع‌تر، به ارتقای کیفیت کل نظام تربیتی منجر خواهد شد؛ بنابراین، پژوهش در زمینه چالش‌های تربیت هنری، اقدامی ضروری برای اصلاح و تحول در مسیر تربیت نسل آینده به شمار می‌آید و از چند جهت با مطالعات پیشین در این زمینه متفاوت است. اغلب پژوهش‌های پیشین به بررسی موردی یا تحلیل مفهومی یک بعد از تربیت هنری (مانند روش‌های تدریس یا محتوای برنامه درسی) پرداخته‌اند، مطالعه‌ی حاضر با رویکرد **سنتز پژوهی** تلاش کرده است تا یافته‌های پراکنده را در قالب چارچوبی یکپارچه (اهداف، محتوا، راهبردها و ارزشیابی) بازخوانی و بازتفسیر کند. همچنین بر خلاف بسیاری از پژوهش‌های گذشته که به مبانی نظری یا سیاست‌گذاری آموزشی محدود بوده‌اند، در این مطالعه تلاش شده است پیوند میان نظریه و عمل از طریق استخراج **الگوی پیشنهادی (چالش‌های استخراج شده)** برای **بهبود تربیت هنری** تبیین گردد. به همین دلیل پژوهش حاضر قصد دارد به شناسایی چالش‌های موجود در تربیت هنری در سیستم آموزش و پرورش بپردازد تا از این طریق گامی جهت اصلاح این چالش‌ها برداشته شود.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف از نوع کاربردی، رویکرد پژوهش، کیفی و روش، سنتز پژوهی بوده که بر اساس چارچوب روش‌شناختی آرکسی^{۱۱} و اومالی^{۱۲} (۲۰۰۵) بدین شرح انجام شده است. ۱- تدوین سؤال و هدف پژوهش، ۲- شناسایی منابع مرتبط، ۳- انتخاب منابع و استخراج داده‌ها، ۴- نمودارسازی داده‌ها و ۵- تجزیه و تحلیل و گزارش داده‌ها.

شکل ۱- مراحل مرور ارزیابانه

¹¹ Arksey

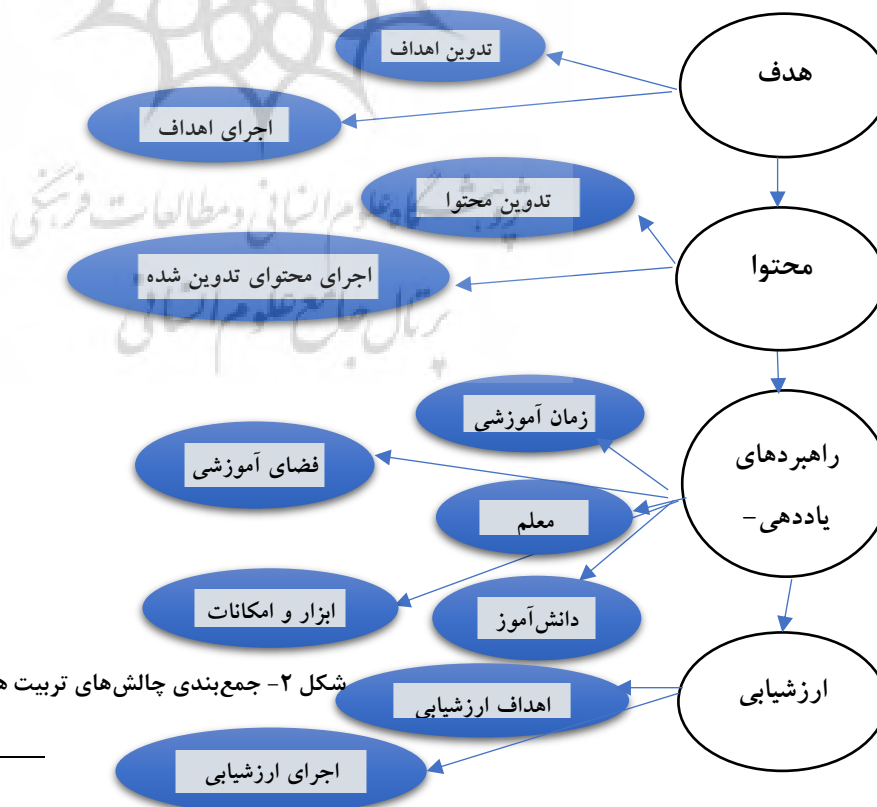
¹² O'Malley

هدف از مرور ارزیابانه ترسیم پژوهش‌های پیشین انجام شده در یک حوزه موضوعی برای شفاف شدن موضوع خاص است. با توجه به اهمیت تربیت هنری در سیستم آموزش و پرورش، روش حاضر با تفسیر و بررسی پژوهش‌های مرتبط و دسته‌بندی چالش‌ها، مفاهیم کلیدی و زیربنایی این حوزه را مشخص می‌کند.

مرحله اول؛ تدوین سؤال پژوهش: چالش‌های تربیت هنری در سیستم آموزش و پرورش کدامند؟
مرحله دوم؛ شناسایی منابع و پژوهش‌های مرتبط: پژوهش‌های مرتبط در زمینه چالش‌های تربیت هنری، با استفاده از کلیدواژه‌های فارسی («هنر»، «تربیت هنری»، «چالش‌های تربیت هنری»، «موانع تربیت هنری»، «مشکلات آموزش هنر و تربیت هنری در آموزش و پرورش») و کلیدواژه‌های انگلیسی (Art, Art Education, Challenges of Art Education, Problems of Art Education in Schools)، با جست‌وجو در منابع الکترونیکی داخلی نظیر SID، Magiran، Irandoc، نورمگز و نیز پایگاه‌های بین‌المللی همچون Google Scholar سعی شد جدیدترین منابع استخراج شود.

مرحله سوم؛ انتخاب پژوهش‌ها و استخراج داده‌ها: پس از جست و جوی اولیه؛ تعداد ۹۵ منبع موجود در راستای پژوهش حاضر از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۵ مورد مطالعه قرار گرفت. فرآیند بازبینی شامل بررسی عنوان، چکیده و محتوا بوده است و معیار ورود و خروج بر اساس ارتباط با موضوع پژوهش، دسترسی به محتوا کامل پژوهش بوده است. در نهایت منابع مورد نیاز پژوهش انتخاب شد. روایی محتوایی با استفاده از CVR^{13} ، ۰/۸۴ و جهت برآورد پایایی از دو ارزیاب خواسته شد تا مؤلفه‌های پژوهش حاضر را بررسی نمایند که میزان توافق برابر با ۰/۹۸ به دست آمد.

مرحله چهارم؛ نمودارسازی داده‌ها: اطلاعات حاصل از پژوهش‌های تربیت هنری در قالب عناصر برنامه‌درسی به شکل زیر می‌باشد؛

شکل ۲- جمع‌بندی چالش‌های تربیت هنری در سیستم آموزش و پرورش حاصل از پژوهش

¹³ content validity ratio

مرحله پنجم؛ خلاصه و تجزیه و تحلیل داده‌ها. بدین منظور، منابع استخراج شده بر اساس مراحل قبل و بر اساس منابع در حوزه تربیت هنری و چالش‌های مربوط به آن تحلیل گردید و در قالب مضامین فراگیر، سازمان‌دهنده مرحله اول و دوم و پایه دسته‌بندی شد.

یافته‌ها

از تحلیل اسناد؛ ۵۵ مضمون پایه، ۴ مضمون سازمان‌دهنده اول، ۱۱ مضامین سازمان‌دهنده دوم و یک مضمون فراگیر با عنوان چالش‌های تربیت هنری شناسایی گردید که در قالب جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. نتایج حاصل از مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر چالش‌های تربیت هنری در سیستم آموزش و پرورش

مضمون فراگیر	مضامین سازمان-دهنده اول	مضامین سازمان-دهنده دوم	مضامین پایه	منابع
چالش‌های تربیت هنری	اهداف	تدوین اهداف	آرامانی، ایدئولوژیک و کلی بودن اهداف	هاشمی، شمشیری و البرزی (۱۴۰۱)، پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶) طباطبایی، عباسی و مرتهب (۱۳۹۵)، لیاقت‌دار، امیری و موسوی (۱۳۹۵) براتی و سلیمان پور (۱۳۹۴)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳)، حسینی‌راد (۱۳۹۱)، سلیمانی (۱۳۹۶)
			عدم وضوح اهداف آموزش هنر و نیاز به تدوین روش‌های اجرایی مشخص برای تحقق آن‌ها	فیروزی و همکاران (۱۳۹۷)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، شمشیری، همایون و ایران پور (۱۳۹۵)، طباطبایی، عباسی و مرتهب (۱۳۹۴)، سورتیچی‌اوکرایبی و رستگار پور (۱۳۹۰).
			فقدان رویکرد تلفیقی برای تحقق اهداف تربیت هنری به‌مثابه کارکرد ثانوی سایر دروس	رضایی (۱۳۹۲)، قربانی‌گرچی و اریمی (۱۴۰۲)، متین فر و کیان (۱۳۹۹)، فرحناک و همکاران (۱۴۰۱)
			عدم هماهنگی اهداف هنر بارده سنی، نیاز و تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان	هاشمی، شمشیری و البرزی (۱۴۰۱)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱)، پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)
			ناکافی بودن برنامه‌های مربوط به توسعه برنامه‌درسی هنر	نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، پاک مهر، عزیزی و گراوند

چالش‌های تربیت	اهداف	اهداف	تدوین	(۱۴۰۱)، روپیا ^{۱۴} (۲۰۲۲)، ورمیرچ ^{۱۵} و براک ^{۱۶} (۲۰۱۳)
		عدم توجه به هنرهای مختلف مانند موسیقی، خوش‌نویسی، نقد هنری و نظایر آن	کازمی و همکاران (۱۴۰۱)، اسود و اسلامی (۱۴۰۰)، یعقوبی‌رزگی و علایی (۱۳۹۷)، شمشیری، همایون و ایران پور (۱۳۹۵)، پور حسینی، سجادی و ایمانی (۱۳۹۳)، کیان و مهرمحمدی (۱۳۹۲)، صابری و مهرام (۱۳۹۰)، نسینگ ^{۱۷} ، گودوین ^{۱۸} و ادواردز ^{۱۹} (۲۰۲۵)	
	اجرای اهداف	بی‌توجهی به اهمیت اهداف برنامه‌درسی هنر در اجرای اهداف آموزشی در مدارس	زینلی (۱۴۰۲)، قربانی‌گرچی و اریمی (۱۴۰۲)، محمدی-تنورلویی، یاری‌قلی و پیری (۱۴۰۲)، نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، عابدینی‌بلترک و رضایی‌زارچی (۱۴۰۰)، پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)؛ گلشنی‌گهراز، نصرتی‌هشی و احمدی‌هایت (۱۴۰۱)، اسود و اسلامی (۱۴۰۰)، کارگذار، کبوک و الداغی (۱۳۹۸)، محمص (۱۳۹۵)، براتی و سلیمان‌پور (۱۳۹۴)، ذوالفقاریان و کیان (۱۳۹۳)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳)، امین‌خندقی و پاک مهر (۱۳۹۲)، فلاحی، صفری و یوسف‌فرحنگ (۱۳۹۰)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، شمشیری، همایون و ایران پور (۱۳۹۵)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، طباطبایی، عباسی و مرتهب (۱۳۹۴)، حسینی‌راد (۱۳۹۱)، سورتیجی‌اوکرایبی و رستگار پور (۱۳۹۰).	
		نظری بودن اهداف برنامه‌درسی هنر در اجرای اهداف آموزشی	غفاری، کاظم‌پور و اوقانی‌همدانی (۱۳۹۶)، طباطبایی، عباسی و مرتهب (۱۳۹۴)، شمشیری، همایون و ایران پور (۱۳۹۵)، سورتیجی‌اوکرایبی و رستگار پور (۱۳۹۱)	
		عدم اقبال عمومی به جایگاه هنر و اختیاری دانستن آن	زینلی، (۱۴۰۲)، نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، هاشمی، شمشیری و البرزی (۱۴۰۱)، روپیا(۲۰۲۲)، اردیپال (۲۰۱۷)	

¹⁴ Rupia

¹⁵ Vermeerch

¹⁶ Broucke

¹⁷ Nethsinghe

¹⁸ Godwin

¹⁹ Edwards

چالش‌های تربیت هنری	اهداف	اختصاص ساعات هنر جهت جبران عقب‌ماندگی دروس دیگر	کاظمی و همکاران، (۱۴۰۱)، پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، عابدینی‌بلترک و رضایی‌زارچی (۱۴۰۰)، کارگذار، کبک و الداغي (۱۳۹۸)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، یعقوبی‌رزگی و علایی (۱۳۹۷)، امینی (۱۳۹۶)، طباطبایی، عباسی و مرتضی (۱۳۹۵)، ابراهیمی و محمدی (۱۳۹۲)، معروفی، یوسف‌زاده و احمدی (۱۳۹۲)
			محمّدی‌تنورلویی، یاری‌قلی و پیری (۱۴۰۲)، پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، حسین‌پور و جلالی (۱۳۹۸)، طباطبایی، عباسی مرتضی (۱۳۹۵)، ابراهیمی و محمدی (۱۳۹۲)، مهرمحمدی و امینی (۱۳۸۰)
			نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳)
			فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، صفری و نظرزاده زارع (۱۳۹۳)، فلاحي، صفری و یوسف‌فرحنگ (۱۳۹۰)
			محمّدی تنورلویی، یاری‌قلی و پیری (۱۴۰۲)، زینلی (۱۴۰۲)، نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، طباطبایی، عباسی و مرتضی (۱۳۹۵)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳)؛ حسینی‌راد (۱۳۹۱).
			عابدینی بلترک و رضایی‌زارچی (۱۴۰۰)، کاظمی و همکاران (۱۳۹۹)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، یعقوبی-رزگی و علایی (۱۳۹۷)، سورتیجی‌اوکرایبی و رستگارنژاد (۱۳۹۰)
چالش‌های تربیت هنری	محتوا	تدوین محتوا	قربانی‌گرچی و اریمی (۱۴۰۲)، پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، اسود و اسلامی (۱۴۰۰)، صفایی و همکاران (۱۳۹۹)، محصص (۱۳۹۵)، براتی و سلیمان‌پور (۱۳۹۴)، براتی و سلیمان‌پور (۱۳۹۴)، رضایی (۱۳۹۲)، امین خندقی و پاک مهر (۱۳۹۲)، سورتیجی‌اوکرایبی و رستگار پور (۱۳۹۰)
			غفاری، کاظم‌پور و اوقانی‌همدانی (۱۳۹۶)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳)، امین خندقی و پاک مهر (۱۳۹۲)

			کیان و مهرمحمدی (۱۳۹۲)
			محمدی‌تنولویی، یاری‌قلی و پیری (۱۴۰۲)، اسود و اسلامی (۱۴۰۰)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، امینی (۱۳۹۶)، طباطبایی، عباسی و مرتضی (۱۳۹۵)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳)
			پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱)، اسود و اسلامی (۱۴۰۰)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، صفری و نظرزاده زارع (۱۳۹۳)، کیان و مهرمحمدی (۱۳۹۲).
			زینلی (۱۴۰۲)، نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، فتحی و رحمانی (۱۴۰۱)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳)، حسینی‌راد (۱۳۹۱)
چالش‌های تربیت هنری	محتوا	اجرای محتوای تدوین‌شده	نظری و همکاران (۱۳۹۷)، شمشیری، همایون و ایران‌پور (۱۳۹۵)، ذوالفقاریان و کیان (۱۳۹۳)، صفری و نظرزاده (۱۳۹۳)، حسینی‌راد (۱۳۹۱)
			عدم نوآوری در اجرای محتوای درسی هنر به دلیل به‌کارگیری شیوه سنتی آموزش
			سرگلزایی و ارجونی (۱۴۰۲)، میرزایی (۱۴۰۲)، گودرزی، بلخاری‌قهی و دستیاری (۱۴۰۲)، دهقانی‌اصل و جعفری (۱۴۰۱)، عظیمی (۱۳۹۶)، فلاحی، صفری و یوسف-فرحنگ (۱۳۹۰)، شریف‌زاده (۱۳۷۸)
			دشواری در اجرای هنر به جهت وجود محتوای عملی فراوان
			جذاب نبودن روش‌های اجرای محتوای درسی هنر در کلاس
			زینلی (۱۴۰۲)، نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، محمدی-تنولویی، یاری‌قلی و پیری (۱۴۰۲)، حسینی‌راد (۱۳۹۱)

چالش‌های تربیت هنری	راهبردهای یاددهی- یادگیری	زمان	ساعات اختصاص یافته اندک به ساعت هنر و گاهی هم حذف آن در برخی از مدارس	محمدرضا تنورلویی، یاری‌قلی و پیری (۱۴۰۲)، نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، قربانی‌گرچی و اریمی (۱۴۰۲)، زینلی (۱۴۰۲)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱)، گلشنی‌گهرار، نصرتی‌هشی و احمدی‌هایت (۱۴۰۱)، عابدینی‌بلترک و رضایی- زارچی (۱۴۰۰)، مرادیان و همکاران (۱۴۰۰)، امینی و لقب‌دوستی‌آرانی (۱۴۰۰)، حسین‌پور و جلالی (۱۳۹۸)، یعقوبی‌رزگی و علایی (۱۳۹۷)، امینی (۱۳۹۶)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، عظیمی (۱۳۹۶)، لیاقت‌دار، امیری و موسوی (۱۳۹۵)، طباطبایی، عباسی و مرتهب (۱۳۹۵)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳)، فلاحی، صفری و یوسف‌فرحنگ (۱۳۹۰)، بابائیان (۱۳۹۳)، حسینی‌راد، (۱۳۹۱) قوردوئی میلان و همکاران (۱۴۰۳)، ابراهیم‌پور، چنگیز و فاضل (۱۴۰۲)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، نوری و فارسی (۱۳۹۵)، ورمیرچ و وندن براک (۲۰۱۳)
		فضا	معماری نامناسب، خشک و رسمی در مدارس (جذابیت، روشنایی و مبلمان و...)	

متیو^{۲۰}(۲۰۱۳)، صیادی، شهرکی و اطهری(۱۴۰۳)، ابراهیم‌پور، چنگیز و فاضل (۱۴۰۲)، زینلی (۱۴۰۲)؛ نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، کارگذار، کبک و الداگی (۱۳۹۸)، خدایاری‌شوطی و حسین‌زاده (۱۳۹۵)، صفری و نظرزاده زارع (۱۳۹۳)، حسینی‌راد (۱۳۹۱)	کمبود فضای کارگاهی و استودیو هنر برای فعالیت هنری			
حسینی و پروین (۱۴۰۲)، محمدی‌تنورلویی، یاری-قلی و پیری (۱۴۰۲)، کارگذار، کبک و الداگی (۱۳۹۸)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، یعقوبی‌رزگی و علایی (۱۳۹۷)، لیاقت‌دار، امیری و موسوی (۱۳۹۵)، ذوالفقاریان و کیان (۱۳۹۳)، حسینی‌راد (۱۳۹۱)، اردیپال^{۲۱}(۲۰۱۷)، اکونکو^{۲۲}(۲۰۱۴)	عدم قابلیت اجرای فعالیت‌های هنری در کلاس از حیث فضای محدود کلاس			
زینلی (۱۴۰۲)، نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، مرادیان و همکاران (۱۴۰۰)، حسینی‌راد (۱۳۹۱)	کمبود فضای مناسب برای به نمایش گذاشتن آثار هنری			
صیادی، شهرکی و اطهری (۱۴۰۳)، حسینی و پروین (۱۴۰۲)، قربانی‌گرگی و اریمی (۱۴۰۲)، زینلی (۱۴۰۲)، نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱)، گلشنی‌گهراز، نصرتی-هشی و احمدی (۱۴۰۱)، عابدینی‌بلترکو رضایی-زارچی (۱۴۰۰)، کاظمی و همکاران (۱۳۹۹)	کمبود نیروی انسانی متخصص در رشته هنر	معلم		

²⁰ Matthew

²¹ Ardipal

²² OkonKwo

حسین پور و جلالی (۱۳۹۸)، یعقوبی زرگی و علایی (۱۳۹۷)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، امینی (۱۳۹۶)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، غفاری، کاظم پور و اوقانی همدانی (۱۳۹۶)، شمشیری، همایون و ایران پور (۱۳۹۵)، طباطبایی، عباسی و مرتضی (۱۳۹۵)، خدایاری شوطی و حسن زاده (۱۳۹۵)، طباطبایی، عباسی و مرتضی (۱۳۹۴)، حسینی راد (۱۳۹۱)، متیو (۲۰۱۳)				
ابراهیم پور، چنگیز و فاضل (۱۴۰۲)، امینی و لقب- دوستی آرانی (۱۴۰۰)، کارگذار، کبک و الداغی (۱۳۹۸)، ذوالفقاریان و کیان (۱۳۹۳)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)	عدم دسترسی معلمان به آموزش- های ضمن خدمت متناسب با حوزه هنر و فعالیت های هنری			
محمدی تنورلویی، یاری قلی و پیری (۱۴۰۲)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، صفری و نظرزاده زارع (۱۳۹۳)	کمبود علاقه، انگیزه و اعتماد به نفس معلمان در آموزش هنر			
محمدی تنورلویی، یاری قلی و پیری (۱۴۰۲)، گلشنی گهرآز، نصرتی هشی و احمدی هایت (۱۴۰۱)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱)، پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، کارگذار، کبک و الداغی (۱۳۹۸)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، طباطبایی، عباسی و مرتضی (۱۳۹۵)	عدم اطلاع کافی معلمان از روش- های تدریس هنر اعم از عملی، تلفیقی، الگوهای کاوشگری و نظایر آن			

چالش‌های تربیت هنری		عدم توجه و غفلت معلم از تأثیر آموزش کانون‌های فرهنگی و هنری بر تربیت هنری	فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳)، معروفی، یوسف‌زاده و احمدی (۱۳۹۲)، ورمیرچ و وندن براک (۲۰۱۳)
		بی‌توجهی، عدم ضابطه‌مندی و سلیقه‌ای عمل کردن معلم در درس هنر	هاشمی، شمشیری و البرزی (۱۴۰۱)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱)، اسود و اسلامی (۱۴۰۰)، کارگذار، کبوک و الداغی (۱۳۹۸)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، طباطبایی، عباسی و مرتهب (۱۳۹۵)، بابائیان (۱۳۹۳)، ذوالفقاریان و کیان (۱۳۹۳)
	دانش - آموز	پیشینه و درک هنری ضعیف دانش‌آموزان	طباطبایی، عباسی و مرتهب (۱۳۹۵)، شمشیری، همایون و ایران‌پور، (۱۳۹۵)، اردیپال (۲۰۱۷)، متیو (۲۰۱۳)
		عدم اعتمادبه‌نفس و انگیزه دانش‌آموزان در انجام فعالیت‌های هنری	ابراهیمی (۱۴۰۱)، خدایاری‌شوطی و حسین‌زاده (۱۳۹۵)
		کمبود تمرکز؛ دقت و خلاقیت دانش‌آموزان در کلاس	کرک و کرک (۱۴۰۲)، المی (۱۴۰۲)، عارفی و همکاران (۱۴۰۲)، بهمن‌یار (۱۴۰۲)، طباطبایی، عباسی و مرتهب (۱۳۹۵)، فلاحی، صفری و یوسف‌فرحنگ (۱۳۹۰)
		نقش کم‌رنگ دانش‌آموزان در انجام تکالیف و فعالیت در منزل	عادل، طالع‌پسند و نظیفی (۱۳۹۹)، ادیب و مردان‌اربط (۱۳۹۶)
	چالش‌های تربیت هنری	عدم بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و آموزش مجازی در	رحیمی، کریمی و محمدی (۱۴۰۳)، ابراهیم‌پور، چنگیز و فاضل (۱۴۰۲)، قربانی‌گرچی و اریمی

(۱۴۰۲) پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱)، رضایی (۱۳۹۲)	تربیت هنری	
رضانی (۱۴۰۲)، محمدی تنورلویی، یاری قلی و پیری (۱۴۰۲)، حسنی و پروین (۱۴۰۲)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱)، عابدینی بلترک و رضایی زارچی (۱۴۰۰)، حسین پور و جلالی (۱۳۹۸)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، یعقوبی رزگی و علایی (۱۳۹۷)، ذوالفقاریان و کیان (۱۳۹۳)، ورمیرچ و وندن براک (۲۰۱۳)	کمبود بودجه و منابع مالی برای انجام فعالیت های هنری	
کارگذار، کبک و الداغی (۱۳۹۸)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، ذوالفقاریان و کیان (۱۳۹۳)	محدودیت و کمبود بازدید از موزه- ها، نمایشگاه های هنری، طبیعت و نظایر آن.	
ابراهیم پور، چنگیز و فاضل، (۱۴۰۲)، قربانی گرجی و اریمی (۱۴۰۲)، محمدی تنورلویی، یاری قلی و پیری (۱۴۰۲)، گلشنی گهرآز، نصرتی هشی و احمدی هایت (۱۴۰۱)،، هاشمی، شمشیری و البرزی (۱۴۰۱)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱)، یعقوبی رزگی و علایی، (۱۳۹۷)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، امینی (۱۳۹۶)، طباطبایی، عباسی و مرتهد (۱۳۹۵)، صفری و نظرزاده زارع (۱۳۹۳)، ذوالفقاریان و کیان (۱۳۹۳)، حسینی راد (۱۳۹۱)،	کمبود مواد و وسایل کمک آموزشی هنر ادوات خوشنویسی، وسایل نقاشی و نظایر آن.	چالش های تربیت هنری

کارگذار، کبک و الداگی (۱۳۹۸)، محمّدی‌تنورلویی (۱۳۸۸)، اردیپال (۲۰۱۷)، متیو (۲۰۱۳)			
عدم همکاری‌های لازم و مستمر برخی از مقامات آموزشی و سازمان‌های پشتیبان (شهرداری‌ها صداوسیما و نظایر آن) با آموزش و پرورش جهت تأمین منابع مالی و انسانی			
قربانی‌گرچی و اریمی (۱۴۰۲)، کاظمی و همکاران (۱۳۹۹)، امین‌خندقی و پاک مهر (۱۳۹۲)، پور حسینی، سجادی و ایمانی (۱۳۹۳)، رضایی (۱۳۹۲)، اکونکو (۲۰۱۴)، متیو (۲۰۱۳)	کافی نبودن امکانات آموزشی و پژوهشی نسبت به تربیت هنری		

صیادی شهرکی و اطهری (۱۴۰۳)، هاشمی، شمشیری و البرزی (۱۴۰۱)، طباطبایی، عباسی و مرتبه (۱۳۹۵)؛ (رضایی، ۱۳۹۲)	نبود معیار و روش علمی در چگونگی انجام ارزشیابی	اهداف ارزشی ابی	ارزشیابی
فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، شمشیری، همایون و ایران پور (۱۳۹۵)، خدایاری‌شوطی و حسین‌زاده (۱۳۹۵)، مهرمحمدی و امینی، (۱۳۸۰)	سیطره کمیت بر کیفیت		

چالش‌های تربیت هنری			عدم وجود معیار و ابزار هنجاریابی شده جهت سنجش رویکرد تربیت هنری معلمان در دوره‌های تحصیلی نبود برنامه‌های نظارتی دقیق بر کلاس‌های هنر و نیز بر عملکرد معلمان هنر عدم استفاده از روش‌ها و ابزارهای کیفی مانند پوشه کار، مشاهده، خودارزیابی و دیگر ارزشیابی اجرای ارزشیابی جدی نگرفتن ارزشیابی در این درس از سوی معلمان انتظار زیاد دانش آموزان درگرفتن نمره بالا در درس هنر	محمدی‌تنورلویی، یاری‌قلی و پیری (۱۴۰۲)، پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، خدایاری‌شوطی و حسین‌زاده (۱۳۹۵)، طباطبایی، عباسی و مرتهب (۱۳۹۵)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳) هاشمی، شمشیری و ایران‌پور (۱۴۰۱)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، شمشیری، همایون و ایران‌پور (۱۳۹۵)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳)، اردیپال (۲۰۱۷) اسود و اسلامی (۱۴۰۰)، پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶) محمدی‌تنورلویی، یاری‌قلی و پیری (۱۴۰۲)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، طباطبایی، عباسی و مرتهب (۱۳۹۵) ابراهیم‌پور، چنگیز و فاضل (۱۴۰۲)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، خدایاری‌شوطی و حسین‌زاده (۱۳۹۵)
---------------------	--	--	--	---

بر اساس جدول ۱؛ مضامین شناسایی شده در قالب مضامین سازمان‌دهنده مرحله اول و دوم دسته‌بندی شدند. در این راستا هدف، به‌عنوان یکی از مضامین سازمان‌دهنده مرحله اول بوده که در قالب مضامین تدوین اهداف و اجرای اهداف دسته‌بندی شده است. در بخش مضمون تدوین اهداف، یکی از مضامین پایه، آرمانی، ایدئولوژیک و کلی بودن اهداف است. در پژوهش هاشمی، شمشیری و البرزی (۱۴۰۱) آرمانی بودن اهداف، مسأله‌ای عنوان شده است که بیش‌ترین تأثیر را در هدف‌گذاری دارد. همچنین این مضمون در پژوهش‌های دیگری مانند پژوهش‌های پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶) و... اشاره شده است.

مضمون دیگر؛ عدم وضوح اهداف آموزش هنر و نیاز به تدوین روش‌های اجرایی مشخص برای تحقق آن‌هاست؛ که در نمونه پژوهش‌های فیروزی و همکاران (۱۳۹۷)، نظری و همکاران (۱۳۹۷) و... بدین‌صورت بیان شده که برنامه‌های آموزشی هنر در مدارس، معمولاً فاقد اهداف واضح و مشخصی هستند که به‌طور دقیق تعیین کنند که دانش‌آموزان باید چه مهارت‌ها و آگاهی‌هایی در این حوزه کسب کنند.

از مضامین دیگر؛ عدم هماهنگی اهداف هنر بارده سنی، نیاز و تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان است که در پژوهش‌های مختلفی همچون پژوهش هاشمی، شمشیری و البرزی (۱۴۰۱)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱)، پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶) نیز تأکید شده است. از دیگر مضمون استخراج‌شده؛ ناکافی بودن برنامه‌های مربوط به توسعه اهداف برنامه‌درسی هنر بوده که در پژوهش‌هایی همچون نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)؛ پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، روپیا (۲۰۲۲) ورمیرچ و وندن براک (۲۰۱۳) اشاره شده که نمایانگر ضعف در طراحی اهداف واضح و مؤثر برای تدریس هنر بوده است. مصادیقی همچون عدم گنجاندن آموزش موسیقی در برنامه‌های درسی به‌ویژه در مدارس ابتدایی و متوسطه، نادیده گرفتن هنر خوشنویسی به‌عنوان یک بخش هنری مهم، غفلت از آموزش تفکر انتقادی و تحلیل آثار هنری در برنامه‌های درسی است.

از مضامین سازمان‌دهنده دوم، اجرای اهداف است که یکی از مضامین استخراج‌شده در این مرحله، بی‌توجهی به اهمیت اهداف برنامه‌درسی هنر در اجرای اهداف آموزشی در مدارس بوده است. به‌عنوان نمونه؛ گلشنی‌گهراز، نصرتی‌هشی و احمدی هدایت (۱۴۰۱) بیان کردند که بی‌توجهی به اهداف برنامه‌درسی هنر و تربیت هنری در پیاده‌سازی اهداف موجب می‌شود که دانش‌آموزان از ارزش واقعی هنر غافل شوند. همچنین در پژوهش‌های زینلی (۱۴۰۲) و... اشاره شده است. از دیگر مضامین؛ نظری بودن اهداف برنامه‌های درسی هنر در اجرای اهداف آموزشی است که پژوهش‌های غفاری، کاظم‌پور و اوقانی‌همدانی (۱۳۹۶) و... آمده است. به‌صورت کلی؛ بسیاری از افراد یا جامعه به هنر و تربیت هنری به‌عنوان یک ضرورت یا اولویت اجتماعی نگاه نمی‌کنند. از دیگر مضامین این بخش، اختصاص ساعات هنر جهت جبران عقب‌ماندگی دروس دیگر بوده است که در پژوهش‌های کاظمی و همکاران (۱۴۰۱)، عابدینی‌بلترک و رضایی‌زارچی (۱۴۰۰) اشاره شده است. مضمون دیگر؛ اکتفا کردن به فعالیت‌های تکراری و تقلیدی مانند کپی از الگو، ساختن روزنامه دیواری، نقاشی و کاردستی است که در پژوهش‌های محمدی تنورلویی، یاری‌قلی و پیری (۱۴۰۲)، پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱) و... عنوان شده است. بر اساس پژوهش‌ها؛ این نوع فعالیت‌ها ممکن است در ابتدای آموزش هنر مفید باشند، اما اگر به‌طور مداوم و بدون تنوع در روش‌ها انجام شوند، می‌توانند خلاقیت و ابتکار دانش‌آموزان را محدود کنند. نامناسب بودن زمان تدریس هنر در برنامه هفتگی دانش‌آموزان؛ مضمون دیگری است که از پژوهش‌ها به‌دست‌آمده آمد. پژوهش‌های فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)،

صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳) نمونه‌ای از این پژوهش‌هاست که عنوان کردند؛ هنر در برنامه هفتگی، زمانی نامناسب را به خود اختصاص داده است. قرار دادن هنر در ساعات پایانی که در آن ساعت دانش‌آموزان به دلیل خستگی قادر به فهم و یادگیری موضوعات نیستند.

یکی از مضامین استخراج‌شده در بخش محتوا؛ عدم توجه به حدود و ثغور تربیت هنری و مغفول ماندن آن در کتاب‌های درسی است که بیانگر آن است که بسیاری از تصمیم‌گیرندگان آموزشی و سیاست‌گذاران به‌طور کامل از اهمیت و تأثیرات تربیت هنری آگاه نیستند و این موضوع در برنامه‌های درسی و محتوای کتاب‌های درسی نادیده گرفته می‌شود. از دیگر مضامین پایه، بی‌ارتباط بودن هنر با سایر موضوعات درسی بوده است. به‌عنوان مثال، امین خندقی (۱۳۹۲) در پژوهشی بیان کردند که تربیت هنری یک قلمرو معرفتی خاص است و با توجه به چنین دیدگاهی، بی‌ارتباط بودن تربیت هنری با دیگر موضوعات درسی یکی از چالش‌های مربوط به تدوین محتوا بوده است. از مضامین پایه دیگر، حذف کتاب درسی هنر در دوره ابتدایی بوده است که نمونه پژوهش‌های اسود و اسلامی (۱۴۰۰)، نظری و همکاران (۱۳۹۷)، امینی (۱۳۹۶)، طباطبایی، عباسی و مرتهب (۱۳۹۵) و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳) ناظر بر این قضیه هستند. از مضامین دیگر، عدم تطابق محتوا با سن و درک دانش‌آموز بوده است که پاک مهر، عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱) و ... در پژوهش‌شان عنوان کرده‌اند. مضمون کهنگی و به‌روز نبودن محتوا، مضمون دیگری است که در پژوهش‌های زینلی (۱۴۰۲)، نوری، نوری و بلوچ (۱۴۰۲)، فتحی و رحمانی (۱۴۰۱) و ... بیان شده که به این معناست؛ محتوای درسی هنر در مدارس با تغییرات و تحولات جدید در دنیای هنر، تکنولوژی و نیازهای آموزشی روز هم‌راستا نیست.

در ارتباط با مضمون اجرای محتوای تدوین‌شده، توجه و تأکید صرف به محتوای سایر دروس نظری در مقابل محتوای هنر و تربیت هنری و دشواری در اجرای هنر به جهت وجود محتوای عملی فراوان مضامین دیگر است. هاشمی، شمشیری و البرزی (۱۴۰۱)؛ اسود و اسلامی (۱۴۰۰)؛ صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳) نمونه پژوهش‌هایی هستند که به آن اشاره کردند. از دیگر بخش مضامین اجرای محتوای تدوین‌شده، جذاب نبودن روش‌های اجرای محتوای درسی هنر که در مقالات زینلی (۱۴۰۲)، محمدی‌تنورلویی، یاری‌قلی و پیری (۱۴۰۲)، حسینی‌راد (۱۳۹۱) پرداخته شدند.

در مضمون راهبردهای یاددهی- یادگیری؛ مضامین زمان، فضای آموزشی، معلم، دانش‌آموز و ابزار و امکانات دسته‌بندی شده است که هر یک دارای مضامین پایه است. در مضمون زمان؛ یکی از مضامین استخراج‌شده کمبود ساعات اختصاص‌یافته به زنگ هنر و گاهی هم حذف آن در برخی مدارس است. مضمون فضای آموزشی، یکی دیگر از مضامین است که در قالب مضامین معماری نامناسب، خشک و رسمی در مدارس (جذابیت، روشنایی و مبلمان و نظایر آن) دسته‌بندی شد. فضاهایی که فاقد جذابیت، روشنایی مناسب و نظایر آن هستند، می‌توانند تجربه‌های یادگیری هنر را محدود کنند. این نوع طراحی‌ها معمولاً احساس راحتی و آزادی را در دانش‌آموزان ایجاد نمی‌کنند. از دیگر مضامین پایه، کمبود فضای کارگاهی و استودیو هنر برای فعالیت هنری که در پژوهش‌های متیو (۲۰۱۳)، صیادی، شهرکی و اطهری (۱۴۰۳) و ... عنوان شده است.

از دیگر مضامین سازمان‌دهنده دوم در عنصر راهبردهای یاددهی- یادگیری، معلم است که یکی از مضامین پایه استخراج‌شده، کمبود نیروی انسانی متخصص در رشته هنر به‌دست آمد. مضمون دیگر؛ عدم دسترسی معلمان به آموزش‌های ضمن خدمت است که به‌عنوان نمونه در پژوهش‌های امینی و لقب‌دوستی‌آرانی (۱۴۰۰) بدان پرداخته شده است. طبق این پژوهش‌ها، بسیاری از معلمان

هنر به دلیل کمبود فرصت‌ها و منابع، قادر به شرکت در دوره‌های آموزشی ضمن خدمت نیستند. معلمان هنر که علاقه و انگیزه کافی برای تدریس این رشته نداشته باشند، نمی‌توانند تا به‌طور مؤثر به انتقال مفاهیم هنری بپردازند. عدم توجه و غفلت از تأثیر آموزش کانون‌های فرهنگی و هنری بر تربیت هنری؛ مضمون دیگری است که فیروزی و همکاران (۱۳۹۶)، صفری و نظرزاده‌زارع (۱۳۹۳)، ورمیرچ و وندن براک (۲۰۱۳) بدان پرداخته‌اند. بی‌توجهی، عدم ضابطه‌مندی و سلیقه‌ای عمل کردن معلم در تدریس هنر مضمون دیگری است که به‌عنوان چالش تربیت هنری مطرح شده است. دانش‌آموز به‌عنوان یکی دیگر از چالش‌های تربیت هنری در ایران معرفی شده است. در واقع آگاهی و پیشینه هنری ضعیف دانش‌آموزان فرایند، یادگیری را سخت‌تر می‌کند. از دیگر مضامین استخراج‌شده، عدم اعتماد به نفس و انگیزه دانش‌آموزان در انجام فعالیت‌های هنری و عدم بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و آموزش مجازی در تربیت هنری مضامین دیگری است که در پژوهش‌های رحیمی، کریمی و محمدی (۱۴۰۳)، ابراهیم‌پور، چنگیز و فاضل، (۱۴۰۲) و... بدان اشاره شده است. طبق پژوهش‌های کارگذار، کبوک و الداغی (۱۳۹۸)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۶) یکی دیگر از چالش‌های تربیت هنری؛ محدودیت و کمبود بازدید از موزه‌ها، نمایشگاه‌های هنری، طبیعت و نظایر آن در تقویت تربیت هنری بوده است. عدم همکاری‌های لازم و مستمر برخی از مقامات آموزشی و سازمان‌های پشتیبان مانند (شهرداری‌ها صداوسیما و نظایر آن) با آموزش و پرورش جهت تأمین منابع مالی و انسانی است.

ارزشیابی به‌عنوان یکی از عناصر برنامه‌درسی و مضمون دسته‌بندی شده نیز در قالب دو مضمون سازمان‌دهنده اهداف ارزشیابی و اجرای ارزشیابی تقسیم شده است. یکی از مضامین استخراج‌شده؛ عدم تعریف روش علمی و بی‌توجهی به ارزشیابی و عدم وجود معیار و ابزار هنجاریابی شده جهت سنجش رویکرد تربیت هنری معلمان در دوره‌های تحصیلی مضمون دیگری است. در ارتباط با مضمون سازمان‌دهنده اجرای ارزشیابی؛ عدم استفاده از روش‌ها و ابزارهای کیفی مانند پوشه کار، مشاهده، خودارزیابی و جدی نگرفتن ارزشیابی در درس هنر از سوی معلمان و فراگیران (نبودن امتحان منسجم در درس هنر) به‌عنوان یکی از چالش‌های حوزه تربیت هنری محسوب می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

هنر، به‌عنوان یکی از قدیمی‌ترین جلوه‌های تمدن انسانی، جایگاهی ویژه در رشد شخصیت و تفکر بشر دارد. به همین دلیل تربیت هنری در سیستم آموزشی نیز با همین هدف به وجود آمده است. دوره ابتدایی، به‌عنوان پایه‌ای‌ترین دوره‌ی تحصیلی، نقشی تعیین‌کننده در شکل‌دهی شخصیت دانش‌آموزان دارد. از این رو، بی‌توجهی به تربیت هنری در این مقطع می‌تواند پیامدهای جبران‌ناپذیری در ابعاد خلاقیت، تفکر انتقادی و ذوق زیبایی‌شناختی دانش‌آموزان به همراه داشته باشد. نتایج به‌دست‌آمده‌ی مبتنی بر پژوهش‌ها در قالب مضامین سازمان‌دهنده اول؛ اهداف، محتوا، راهبرد و ارزشیابی استخراج گردید. طبق نتایج به‌دست‌آمده، یکی از مضامین از بخش تدوین اهداف، غفلت از برخی حوزه‌ها و ابعاد مهم هنری مانند موسیقی، خوشنویسی، نقد هنری و نظایر آن، در اهداف آموزشی بوده است. طبق آنچه در سیستم آموزشی مشهود است، عدم اهمیت به موسیقی است زیرا؛ موسیقی را به‌عنوان یک امر ناپسند و مخالف شئون و قوانین در سیستم آموزشی می‌دانند. چه‌بسا از موسیقی می‌توان در تقویت مهارت‌های شنیداری دانش‌آموزان و همچنان در شور و نشاط آن‌ها استفاده نمود. همچنین در بحث خوشنویسی در میان خویشاوندان دیده شده است که تنها در مدارس غیردولتی به آن بهاداده می‌شود و در سایر مدارس دروس دیگر را جایگزین آن می‌کنند. این یافته با پژوهش‌های خسروانی

مقدم، شیرینی و نادری (۱۴۰۲)، حسینی و پروین (۱۴۰۱)، اسود و اسلامی (۱۴۰۰)، شمشیری، همایون و ایران پور (۱۳۹۵) و صابری و مهram (۱۳۹۰) همسو بوده است، زیرا مصادیقی همچون نادیده گرفتن موسیقی، نقد هنری یا نظایر آن به عنوان یک غفلت در حوزه تربیت هنری مطرح شده است. به طور کلی؛ به نظر می‌رسد سیستم آموزشی کشور هنوز نتوانسته است نگاه جامع و متوازن به همه ابعاد هنر داشته باشد. غفلت از حوزه‌هایی نظیر موسیقی، خوشنویسی و نقد هنری نشان‌دهنده‌ی نوعی نگاه تقلیل‌گرایانه به هنر است که آن را صرفاً در حد فعالیتی تزئینی یا مکمل سایر دروس تلقی می‌کند که در نهایت نادیده گرفتن چنین ظرفیت‌هایی در تدوین اهداف آموزشی، منجر به فاصله گرفتن آموزش هنر از رسالت تربیتی آن می‌شود. از دیگر چالش‌های اساسی تربیت هنری در سیستم آموزش و پرورش، مربوط به عنصر محتوا است. منظور از محتوا درواقع مجموعه دانش‌ها ارزش‌ها مهارت‌ها و نگرش‌هایی است که به دانش‌آموزان منتقل می‌شود. به عنوان مثال در مضمون عدم تطابق محتوا با سن و درک دانش‌آموز، در عمل باعث شده دانش‌آموز نتواند با محتوا ارتباط برقرار کند یا با بی‌انگیزگی، بی‌تفاوتی و حتی مقاومت در برابر هنر ظاهر شود که از این منظر همسو با نتایج پژوهش‌های پاک مهر عزیزی و گراوند (۱۴۰۱)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱) و اسود و اسلامی (۱۴۰۰) است که این مسأله موجب می‌شود دانش‌آموزان نه تنها ارتباط عاطفی و ذهنی با محتوای هنری برقرار نکنند، بلکه گاه نسبت به درس هنر، بی‌تفاوت یا مقاوم شوند. در واقع، هنر در مدارس عموماً از نوع گزینش‌محور و نظری است و کمتر بر تجربه‌ی زیسته‌ی هنری، کاوشگری و خلاقیت تأکید دارد.

یکی از عناصر و مضامین کلیدی در تربیت هنری، راهبردهای یاددهی - یادگیری است. در این پژوهش راهبردها تعیین می‌کنند که چگونه محتوای تدوین‌شده به بهترین شکل به دانش‌آموزان منتقل شود تا اهداف تربیت هنری محقق گردد. یکی از مضامین پایه که به عنوان چالش اساسی به خصوص در برنامه‌درسی هنر مطرح بوده است، چالش کمبود ساعات اختصاص یافته به هنر در برنامه‌درسی بوده است. زمان، به عنوان یک منبع محدود، باید به گونه‌ای توزیع شود که بتواند همه‌ی ابعاد رشد دانش‌آموزان را به صورت متوازن پوشش دهد. یکی دیگر از مضامین استخراج‌شده، کمبود نیروی انسانی متخصص در رشته هنر بود و این مشکل به ویژه در مناطق دورافتاده و کم برخوردار بیشتر مشهود است. این کمبود می‌تواند به کاهش کیفیت آموزش، عدم توانایی در پرورش استعدادها و هنری فراگیران شود که در پژوهش‌های حسینی و پروین (۱۴۰۲)، کاظمی و همکاران (۱۴۰۱) بدان اشاره شده است. در واقع کمبود معلمان متخصص، به ویژه در مناطق کم‌برخوردار، موجب می‌شود تدریس هنر به معلمانی سپرده شود که یا تحصیلات مرتبط ندارند یا از مهارت‌های هنری و روش‌های نوین آموزش بی‌بهره‌اند. این امر نه تنها به کاهش انگیزه‌ی دانش‌آموزان منجر می‌شود بلکه سبب انتقال ناقص مفاهیم هنری و بی‌توجهی به جنبه‌های تربیتی و خلاق هنر در مدرسه می‌گردد.

عنصر ارزشیابی به عنوان یکی دیگر از چالش‌های تربیت هنری در قالب اهداف و اجرای ارزشیابی استخراج گردید. اجرای ارزشیابی به نحوه به کارگیری ابزارها روش‌های سنجش و فرایند آموزش هنر اشاره دارد این شامل طراحی آزمون‌ها مشاهده ارائه بازخورد تحلیل نتایج است که باید با اهداف تعیین‌شده هماهنگ باشد. در واقع ارزشیابی در تربیت هنری، غالباً صوری و مبتنی بر سنجش محصول نهایی است، در حالی که ماهیت هنر اقتضا می‌کند ارزیابی بر فرایند یادگیری، میزان خلاقیت و درگیری عاطفی دانش‌آموز با اثر هنری متمرکز باشد. نبود ابزارهای مناسب، ناآشنایی معلمان با روش‌های کیفی سنجش عملکرد و نبود هماهنگی میان اهداف و ارزشیابی، سبب شده است که ارزشیابی نتواند بازتاب‌دهنده‌ی واقعی رشد هنری و تربیتی فراگیران باشد. به طور کلی، یافته‌های پژوهش حاضر

نشان داد که چالش‌های تربیت هنری در سیستم آموزشی ایران؛ صرفاً در سطح اجرا یا منابع نیست، بلکه ریشه در نگرش‌های کلان نسبت به جایگاه هنر و تربیت هنری در آموزش دارد. بنابراین بازنگری در فلسفه‌ی برنامه‌درسی و ارتقای جایگاه هنر و تربیت هنری به‌عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از تربیت عمومی، ضرورتی اساسی به نظر می‌رسد.

پژوهش حاضر مانند هر مطالعه‌ی سنتزپژوهی، با برخی محدودیت‌ها همراه بوده است. از آنجایی که دامنه‌ی تحلیل به پژوهش‌های منتشرشده در بازه‌ی زمانی مشخص و در دسترس محدود بوده و احتمال دارد برخی مطالعات مرتبط، به‌ویژه پژوهش‌های غیر منتشرشده یا پایان‌نامه‌های دانشگاهی، در فرایند جست‌وجو شناسایی نشده باشند. همچنین تعمیم مستقیم نتایج به سایر سیستم‌های آموزشی باید با احتیاط صورت گیرد. بر اساس نتایج به‌دست آمده، به دفتر تألیف کتاب‌های درسی و معاونت آموزش ابتدایی وزارت آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود؛ اقدام به بازنگری و شفاف‌سازی اهداف و تدوین محتوای درسی متناسب با سن و نیاز دانش‌آموزان نمایند. همچنین پیشنهاد می‌شود وزارت آموزش و پرورش به همراه سازمان صدا و سیما و سایر نهادهای فرهنگی، برنامه‌های آموزشی و فرهنگ‌سازی گسترده‌ای را برای ارتقای جایگاه هنر و تربیت هنری در جامعه و نظام آموزشی اجرا نماید. به پژوهشگران آینده نیز پیشنهاد می‌شود **مطالعات تطبیقی** میان تربیت هنری در نظام‌های آموزشی مختلف صورت گیرد تا ابعاد فرهنگی و بومی این حوزه شفاف‌تر شود. همچنین انجام **سنتزپژوهی‌های موضوع‌محور** (مانند سنتز در روش‌های ارزشیابی هنری یا تربیت معلم هنر) می‌تواند به شناسایی دقیق‌تر چالش‌ها و در نهایت راهکار در این حوزه بینجامد.

Sources

- Ardipal, A. (2017). Art education and its problems in global context. Proceedings of the International Conference on Language, Literature, and Arts (ICoLLA). <https://doi.org/10.2991/icla-17.2018.65>
- Amini, M. (2017). [A critique of the book "Curriculum and Art Education in Education and Training"]. Human Sciences Texts and Programs, 17(6), 21–40. [In Persian]
- Amini, M., & Laghbdoosti Arani, M. (2021). [Representation of teachers' lived experiences of the functions, implementation methods and challenges of art education in primary schools]. Teaching Research, 9(4), 1–29. [In Persian]
- Amin Khandaghi, M., & Pakmehr, H. (2013). [The dominance of the discipline-centered tradition on the curriculum orientations of art teacher education in middle school: Challenges and damages]. New Educational Approaches, 8(1), 21–46. [In Persian]
- Asoud, S., & Eslami, D. (2021). [Art education curriculum in elementary school from the perspective of teachers in Mahabad city]. New Educational Thoughts, 17(1), 183–218. [In Persian]
- Babaian, M. (2014). [Prevalence of mental disorders in elementary school students in Golestan province in 2014]. Child Mental Health, 8(3), 58–72. [In Persian]
- Barati, H., & Soleymanpour Omran, M. (2015). [Artistic literacy in the curriculum]. Second National Conference on Psychology and Educational Sciences. Shadegan: Islamic Azad University, Shadegan Branch. [In Persian]
- Bahramian, S., & Vasefian, F. (2015). [Investigating the problems of teaching art in elementary school from the perspective of teachers of Samirom city in the 2014-2015 academic year]. National Conference on Elementary Education. Birjand: Elementary Education Deputy of South Khorasan General Department of Education. [In Persian]

- Bahmanyar, H. (2023). [Analysis and investigation of teachers to reduce students' distraction at school]. *Strategic Research in Education and Training*, 1(9), 211–223. [In Persian]
- Ebrahimi, J., & Mohammadi, M. (2013). [The position of art in the education program]. National Conference on Curriculum Change in Educational Periods. Birjand: University of Birjand. [In Persian]
- Ebrahimpour, Z., Changiz, S., & Fazel Najafabadi, A. (2023). [Traditional teaching methods in Iran and Japan (case study: first-grade secondary art textbook)]. *Art Studies*, 2(3), 143–166. [In Persian]
- Edib, Y., & Mardan Arbat, F. (2017). [Parents' experiences of participation in their children's education: A qualitative research]. *Educational Sciences*, 24(6), 69–96. [In Persian]
- Falahi, V., Safari, Y., & Yusef Farahnak, M. (2011). [The effect of education with an art education approach on artistic activity and process skills of fourth-grade elementary students]. *Educational Innovations*, 10(39), 101–118. [In Persian]
- Farahnak, M., Mashinchi, A., Gholtash, A., & Hashemi, S. A. (2022). [Presenting a model of integrated art education curriculum elements in Farhangian University students]. *Sociology of Education*, 8(1), 29–40. [In Persian]
- Fathi, M., & Rahmani, A. (2022). [Investigating the extent of art education goals in the content of the 8th-grade Culture and Art textbook (case study: The viewpoint of specialized Culture and Art teachers in Shiraz in the 2018-2019 academic year)]. *Humanities Texts and Programs*, 22(3), 437–467. [In Persian]
- Firoozi, M., Seifi, M., Hosseini Mehr, A., & Faghihi, A. (2018). [The position of art education axes, content structure and the three-dimensional curriculum model of Culture and Art in the first secondary period]. *Theory and Practice in Curriculum*, 6(11), 31–66. [In Persian]
- Ghafari, K., Kazempour, E., & Oghani Hamedani, M. (2017). [The effect of discipline-based art education curriculum on art education of elementary school students]. *Research in Curriculum Planning*, 2(25), 98–110. [In Persian]
- Gholami, E., & Shahbazi, Z. (2015). [The role of art education in strengthening students' social skills]. Third National Conference on Psychology and Educational Sciences. Tehran: Arvin Publishing. [In Persian]
- Ghodrati Shotori, S., & Hosseinzadeh, H. (2016). [The philosophy of teaching art in schools and its damages]. *Art Education Growth*, 13(3), 41–43. [In Persian]
- Golsheni Gehraz, M., Nosrati Heshi, K., & Ahmadi Hayat, H. (2022). [A comparative study of art education in ancient times and the Safavid era]. *Teaching and Learning*, 19(1), 37–52. [In Persian]
- Goodarzi, M., Balkhari Gahi, H., & Dastyari, E. (2023). [Analyzing the challenges related to teaching methods in Iranian visual arts education]. *Higher Education Letter*, 17(65), 137–150. [In Persian]
- Gordoi Milan, M., Golar, M., Ghahreman Balarghoo, H., & Mohammadi Kansebi, A. (2024). [How to increase the attractiveness of the classroom for elementary school students]. Sixteenth International Conference on Management and Humanities Research in Iran. Tehran: Modaber Management Research Institute. [In Persian]
- Hashemi, N., Shamshiri, B., & Alborzi, M. (2022). [Pathology of art education in the formal education system of Iran (from the perspective of experts and specialists)]. *Educational Research*, 8(29), 93–106. [In Persian]
- Hassani, R., & Parvin, A. (2023). [Investigating teachers' views on art education with emphasis on music education in primary schools of Marivan city]. *New Educational Thoughts*, 19(4), 287–304. [In Persian]

- Hosseinpour, S., & Jalali, P. (2019). [Investigating the effectiveness of active teaching method on creativity and self-esteem of art students]. *Teacher Professional Development*, 4(4), 15–28. [In Persian]
- Hosseini Rad, M. (2012). [Problems of teaching art]. *Growth of Education*, 9(4), 54–57. [In Persian]
- Hysa, F., & Jakupaj, R. (2024). Education is a key tool in the development of society and educational leadership and is a key element for effective school and education. *Educational Administration: Theory and Practice*, 30(4), 7895–7906. <https://doi.org/10.53555/kuey.v30i4.1007>
- KarGozar, M., Kabook, H., & Aldaghi, A. (2019). [A comparative study of the art curriculum in the elementary period in Iran and Japan]. *Educational Innovations*, 18(69), 113–138. [In Persian]
- Kazemi, A., Kian, M., Qayoumi, A., & Alavi Shahrabi, M. (2022). [Presenting a model of art education for the first period of secondary education system]. *Educational Leadership and Management*, 16(2), 1–22. [In Persian]
- Kerck, A., & Kerck, A. (2023). [Investigating strategies to increase concentration and improve students' attention in the classroom]. *Second National Conference on New Developments in Evolutionary and Educational Psychology*. Bandar Abbas: University of Hormozgan. [In Persian]
- Kian, M., & Mehrmohammadi, M. (2013). [Identifying the neglected aspects and dimensions of the elementary art curriculum]. *Teaching and Learning*, 20(3), 1–18. [In Persian]
- Kim, H., So, H. J., & Park, J. Y. (2022). Examining the effect of socially engaged art education with virtual reality on creative problem solving. *Educational Technology & Society*, 25(2), 117–129.
- Kuo, Y. T., Garcia Bravo, E., Whittinghill, D. M., & Kuo, Y. C. (2024). Walking into a modern painting: The impacts of using virtual reality on student learning performance and experiences in art appreciation. *International Journal of Human–Computer Interaction*, 40(23), 8180–8201.
- Liaqatdar, M., Amiri, M., & Mousavi, S. (2016). [Pathology of the art curriculum in the dimensions of design, teaching-learning activities and evaluation in the guidance period]. *Educational Research Journal*, 11(48), 71–98. [In Persian]
- Mahssas, M. (2016). [Principles and foundations of art education from the perspective of Ayatollah Javadi Amoli]. *Islamic Insight and Education*, 13(38), 31–53. [In Persian]
- Matthew, K. T. (2013). The challenges of art training programmes in Nigerian colleges of education. 6th National Conference of Vocational and Technical Education. Federal College of Education (FCE), Zaria.
- MehrMohammadi, M., & Amini, M. (2001). [Designing a desirable model of art education in the elementary period]. *Al-Zahra University Humanities Journal*, 11(39), 219–245. [In Persian]
- Metinfar, N., & Kian, M. (2020). [The effectiveness of implementing an integrated art curriculum on students' academic performance in social studies]. *Curriculum Studies*, 10(20), 66–83. [In Persian]
- Mohammadi Tanoorloo, F., Yari Gholi, B., & Piri, M. (2023). [Teachers' experiences of the position of art and its teaching challenges during virtual education]. *Research in Curriculum Planning*, (77), 137–147. [In Persian]
- Moradian, S., Sahrayi, A., Seyyedi, K., & Jalilian, M. (2021). [Problems and obstacles of teaching art]. *Third International Conference on Management, Humanities and Behavioral Sciences in Iran and the Islamic World*. Tehran: Applied Science University of Municipal Cooperation Organization and Creativity Development Center. [In Persian]
- Ma'roufi, Y., Yusefzadeh, M., & Ahmadi, R. (2013). [Reflection on the role of cultural-educational centers of education in the art education of students]. *Teaching Research*, 1(2), 15–22. [In Persian]

Nethsinghe, R., Godwin, L., & Edwards, A. (2025). Strengthening arts education through partnerships with expert arts practitioners: A literature review. *Journal of Research in Music*, 3(2).

Nouri, A., & Farsi, S. (2016). [Evaluation of the elementary art curriculum using the method of educational connoisseurship and criticism]. *Education and Training*, 1(125), 77–116. [In Persian]

Nouri, Z., Nouri, N., & Baloch, T. (2023). [Investigating the limitations of implementing the art lesson in elementary schools]. *Seventeenth International Conference on Psychology, Counseling and Educational Sciences*. Spain: International Organization for University Studies. [In Persian]

Nazari, K., Hejazi, A., Mohebi, M., Sanaei, F., & Ghasemi, M. (2018). [Pathology of the art lesson from the perspective of teachers and elementary students in Masjed Soleyman city]. *Educational Research*, 1(13), 12–28. [In Persian]

Okonkwo, I. E. (2014). Towards quality art education: Challenges and opportunities. *Unizik Journal of Arts and Humanities*, 15(1), 110–130. <https://doi.org/10.4314/ujah.v15i1.6>

Oozayi, N., Mehrmohammadi, M., & Gholampour, M. (2021). [Explaining art education from Dewey's perspective and its critical evaluation from the perspective of thinkers' views]. *Curriculum Studies*, 16(60), 7–36. [In Persian]

Özdemir, A. (2021). Where are we in the art education required? Looking at life through the eyes of art. *Art and Design Review*, 9(2), 123–136.

Pakmehr, H., Azizi, M., & Gharavand, H. (2022). [Investigating the psychological characteristics of the art education curriculum orientation questionnaire for elementary school teachers]. *School and Virtual Learning*, 9(4), 19–32. [In Persian]

Pourhosseini, M., Sajjadi, S. M., & Imani, M. (2014). [Explaining the implications of John Dewey's view on art and aesthetics for the teaching and learning process]. *School and Virtual Learning*, 2(7), 83–100. [In Persian]

Qorbani Gorgi, R., & Arimi, S. (2023). [A review of the effect of art and art education on improving the social skills of elementary school students]. *Strategic Studies in Humanities and Islamic Sciences*, 4(56), 327–339. [In Persian]

Rahimi, A., Karimi, M., & Mohammadi, Y. (2024). [Challenges and limitations of using technology in elementary education]. *Seventeenth National Conference on Management and Humanities Research in Iran*. Tehran: Modaber Management Research Institute. [In Persian]

Ramezani, A. (2023). [Investigating ways of creativity and innovation in students]. *Seventeenth International Conference on Psychology, Educational Sciences and Social Studies*. Hamedan. [In Persian]

Rezaei, M. (2013). [Art education in the Iranian educational system]. *Culture-Communication Studies*, 14(22), 7–29. [In Persian]

Ruopia, C. (2022). Provision of quality art education in Tanzania: Opportunities and challenges. *East African Journal of Education*, 5(2), 361–368.

Saabi, R., & Mehram, B. (2011). [The position of artistic dimensions and content structure in art education textbooks in the guidance period: A step towards recognizing the neglected curriculum]. *Educational Sciences*, 6(2), 61–82. [In Persian]

Sargolzaei, F., & Arjoni, M. (2023). [Challenges in the educational function of traditional arts in facing the educational system]. *First International Conference on Management, Education and Training Research in Education and Training*. Tehran: Modaber Management Research Institute. [In Persian]

- Sefid, M., & Shahbazi, F. (2019). [The relationship between art education and students' critical thinking]. *Journal of Educational Psychology Studies*, 16(33), 207–230. [In Persian]
- Setyawan, D., & Dopo, F. (2020). Strengthening national identity through the learning of East culture-based art education. *Harmonia: Journal of Arts Research and Education*, 20(1), 39–46.
- Seyadi Zadeh, K., & Safari, M. (2018). [Investigating methods of storytelling and narration in children]. *Urmazd Research Journal*, 2(43), 4–19. [In Persian]
- Shamshiri, B., Homayoun, Z., & Iranpour, M. (2016). [Critique and review of the position of art education in the document of fundamental transformation of the Iranian education system]. Seventh National Conference of the Iranian Philosophy of Education Association. Shiraz: Shiraz University. [In Persian]
- Sharifzadeh, A. (1999). [Traditional methods in art education]. *Art Studies*, 1(14), 15–17. [In Persian]
- Soleimani, A. (2017). [Art education and its problems in the Iranian educational system]. *Psychology and Education*, 12(3), 45–60. [In Persian]
- Sooratji Okeraei, A., & Rastegarpour, H. (2011). [The relationship between art education with an art education approach and the creativity of fifth-grade elementary school students in Iran in the 2008-2009 academic year]. *Innovation and Creativity in Humanities*, 1(3), 1–27. [In Persian]
- Soudaei, S. (2023). [Investigating the position of art in the education system of Iran]. First International Conference on Management, Education and Training Research in Education and Training. Tehran: Modaber Management Research Institute. [In Persian]
- Safaei, N., Hashemi, S. A., Gholtash, A., & Mashinchi, A. (2020). [Explaining the aesthetic foundations of Khajeh Nasir and Rousseau's thoughts in children's art education]. *Teaching and Learning Research*, 15(63), 1–24. [In Persian]
- Safari, I., & Nazarzadeh Zare, M. (2013). [Pathology of the art lesson in the dimensions of design, implementation and evaluation]. *Research in Curriculum Planning*, 2(16), 84–94. [In Persian]
- Tabatabaei, M., Abbasi, P., & Mortahab, A. (2016). [Investigating the obstacles to the implementation of the art lesson from the perspective of elementary school teachers in Isfahan]. *Preschool and Elementary Studies*, 1(3), 1–15. [In Persian]
- Tahvilian, H. (2016). [Assessing the need of student teachers in the elementary field of Farhangian University (campuses of Isfahan city) for art education with an art education approach]. *Reflective Teacher*, 2(4), 51–68. [In Persian]
- Tyrrell, H. (2025). Investigating perspectives on the role of visual arts education in children's inventive development [Doctoral dissertation, Dublin City University].
- UNESCO. (2024, March 21). What you need to know about culture and arts education. <https://www.unesco.org/en/articles/what-you-need-know-about-culture-and-arts-education>
- Van Meerkerk, E. M. (2023). Policy in arts education. In *Arts Education in Policy* (pp. 1-15). Palgrave Macmillan.
- Vermeerch, L., & Vandenbroucke, A. (2014). Schools and cultural organizations natural partners in art and cultural education (ACE). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 1032–1039.
- Yaghoubi Razgi, S., & Alaei, S. (2018). [Cultural economy and art education]. Third International Conference on Management and Humanities Research. Georgia: Modaber Management Research Institute. [In Persian]

Yousefi, H. (2021). [Investigating the current state of art education from the perspective of elementary teachers]. *Dynamics in Educational Sciences and Counseling*, 7(14), 87–102. [In Persian]

Zaamanidarani, F. (2017). [Investigating the problems and limitations of the first-grade secondary art lesson from the perspective of teachers in Fereydan city]. *First International and Third National Conference on Management and Humanities Research*. Tehran: Modaber Management Research Institute. [In Persian]

Zhang, Y. (2025). Impact of arts activities on psychological well-being: Emotional intelligence as mediator and perceived stress as moderator. *Acta Psychologica*, 254, 104865.

Zeynali, A. (2023). [Challenges, problems and misconceptions of art education]. *Third National Conference on Applied Studies in Education and Training Processes*. Minab: Minab County Education Department and Research Office. [In Persian]

Zolfagharian, M., & Kian, M. (2014). [Analyzing female teachers' experiences in teaching art in elementary schools: A qualitative research]. *Theory and Practice in Curriculum*, 2(4), 135–160. [In Persian]

